

Zestien miljoen rechters

‘Televisie houdt van uitgesproken meningen, en heeft een hekel aan de nuanceringen van een P-G’

De gedaanten van advocaten op tv

THE DEFENDERS

Hans Beerekamp, tv-recensent NRC Handelsblad

In het begin van de jaren zestig keek ik als kind naar een Amerikaanse televisieserie, die *The Defenders* heette. Het ging over een advocatenduo, een vader en een zoon, gespeeld door E.G. Marshall en Robert Reed; ze waren altijd bereid om ingewikkelde, soms paradoxale zaken tot een goed einde te brengen en ik vond ze veel spannender dan die rechtschappen *Perry Mason* (Raymond Burr) en het vervolg met dezelfde acteur als verdediger in een rolstoel (*Ironsides*).

Wat ik in elk geval al jong leerde van *The Defenders* was dat ook slechte mensen recht hebben op degelijke vertegenwoordiging en dat de namens het volk optredende officier van justitie niet per definitie gelijk had. Sterker nog: ik moest even aan de gedachte wennen, maar ik geloof dat ik altijd hoopte dat de verdediging zou winnen.

Wie in 2006 aan de Nederlandse televisiekijkers zou vragen wie ze sympathieker vinden, strafpleiters of officieren van justitie, die zou wel eens een onverwacht antwoord kunnen krijgen. Natuurlijk meent een groot deel van de publieke opinie dat verdachten veel stren-

ger gestraft moeten worden, maar toch staat het publiek gevoelsmatig dicht bij de raadslieden dan bij het Openbaar Ministerie. Dat volk maakt maar papieren zoek, zet computers bij het grof vuil en is verantwoordelijk voor strenge verhoren en tunnelvisie, leidend tot gerechtelijke dwalingen. Nog belangrijker: op Joost Tonino, en heel misschien Fred Teeven of Koos Plooy na, kent het publiek helemaal niemand van het OM bij naam, omdat ze haast nooit op televisie verschijnen, en als ze toch optreden, dan gaat het meestal om een voorlichtingsofficier, die zijn best doet om vooral niet te veel op te vallen.

Nee, dan de advocaten. Die zijn niet van het scherm te slaan...

GOEDE BEKENDE

Er is een top tien samen te stellen van strafpleiters die zonder meer tot de Bekende Nederlanders behoren. Bovenaan staat uiteraard Bram Moszkowicz, die dan onder vuur mag liggen naar aanleiding van mogelijke onregelmatigheden in de relatie met een van zijn cliënten, op de publieke opinie lijken die aantijgingen weinig effect te sorteren. Moszkowicz verschijnt immers drie keer per maand als des-

kundige in het populaire RTL *Boulevard* en had een eigen televisieshow, *De nieuwe Moszkowicz*. Veel televisiekijkers beschouwen hem als een goede bekende, in tegenstelling tot zijn tegenspelers bij het OM.

Na Moszkowicz volgen qua naamsbekendheid en frequentie van optreden op televisie, naar mijn inschatting, Gerard Spong (een getekend personage in de dagelijkse satire *Café De Wereld*), Oscar Hammerstein, Peter Plasman, Gert-Jan Knoop, Cees Korvinus, Theo Hiddema, Inez Weski, Benedicte Ficq en Britta Böhler. Een aparte categorie vormt Prem Radhakishun, die waarschijnlijk de op een na bekendste advocaat van Nederland is, maar toch meestal eerder aangeduid wordt als televisiepresentator. Ik weet niet in welke mate hij nog daadwerkelijk zijn oude beroep uitoefent, maar in de politiserie *Van Speijk* speelt hij een soort van *ambulance chaser*, of op z'n minst een advocaat die vooral allochtone cliënten op tamelijk opportunistische wijze dient.

Wat al deze advocaten gemeen hebben is een sterke mediapersoonlijkheid, in combinatie met uitgesproken meningen. Vaak is hun naam ook verbonden aan spraakmakende zaken, maar ook als dat niet het geval zou zijn,

denk ik dat ze toch vaak uitgenodigd zouden worden om hun licht over allerlei andere kwesties te doen schijnen. Televisie houdt namelijk van sterke persoonlijkheden en uitgesproken meningen, en heeft een hekel aan de nuances en de bedachtzaamheid van een procureur-generaal of een voorlichtingsofficier.

Alleen al op basis van de frequentie van hun aanwezigheid voor de camera kun je voorspellen waarom advocaten sympathieker worden gevonden dan ambtenaren van het Openbaar Ministerie. Maar ook het ondernemerschap en de geur van glamour en vrijheid maken hen tot aantrekkelijker rolmodellen dan de onkreukbaar saaie officier. Tot overmaat van ramp is zelfs dat onkreukbare imago de laatste tijd sterk aan erosie onderhevig, niet in de laatste plaats door aanvallen van advocaten in zaken als de Schiedammer parkmoord en de vraagtekens bij de veroordelingen van Lucia de B. en Ernest L. In nagenoeg al deze gevallen verschijnen de betrokken officieren van justitie niet of nauwelijks op televisie, om hun kant van de zaak uiteen te zetten. Die terughoudendheid wordt niet geïnterpreteerd als discretie of zuiverheid, maar als een teken van lafheid of twijfel.

ONGELOOFWAARDIG

Het OM verleent wel zijn medewerking aan het VARA-programma *Zestien miljoen rechters*. Presentatrice Astrid Joosten legde onlangs in *Barend & Van Dorp* – waar haar verwenen werd dat haar programma te veel aan de leiband van het OM liep – uit dat die medewerking uitsluitend bestaat uit het leveren van officieren die er een requisitoir houden tegenover het pleidooi van eveneens echte advocaten. Ook hier doet zich weer het verschijnsel voor dat de bekende advocaten het beter doen dan de onbekende officieren.

Zestien miljoen rechters doet me heel in verte denken aan een ander televisieprogramma uit de jaren zestig, het eveneens door de VARA uitgezonden *De tv-rechtbank*. Ook daarin werden zaken nagespeeld, met de drie acterende broers Ton, Luc en Pieter Lutz in sleutelrollen.

Ik herinner me dat ook de tv-rechtbank een educatief doel nastreefde, namelijk het vergroten van de bekendheid van procedures in een Nederlandse rechtbank bij een publiek dat de Amerikaanse gang van zaken veel beter kent.

Het grote verschil met *Zestien miljoen rechters* is dat bij dat laatste programma geen enkele zittende magistraat meer in beeld komt. Het programma fingeert een honderd procent lekenrechtspraak, en velt vonnis bij meerderheid van stemmen. De stemkastjes zijn uitgedeeld onder een publiek, waarvan beweerd wordt dat het is samengesteld als aselechte steekproef. Discussies vinden plaats via een interruptie-microfoon, een beetje langs de lijnen van het VARA-programma *Het Lagerhuis*. Joosten liet ook bij Talpa doorschemeren dat ze met dat

‘De serie bevestigt het menselijke, onvolmaakte en dus sympathieke imago van de moderne advocaat’

onderdeel van het programma minder gelukkig was en dat daar in een volgend seizoen aan gesleuteld zou worden.

Ik ben niet zo enthousiast over *Zestien miljoen rechters*, en ik geloof dat het niet alleen komt door mijn weerszin tegen lekenrechtspraak. Ook vormgeving en toon, die beide een beetje pompeus en pretentius overkomen, maken het tot een weinig geloofwaardig programma. Het publiek vindt dat overigens ook, getuigen de nogal tegenvallende kijkcijfers, die uiteraard door de VARA geweten worden aan de sterke concurrentie van andere zenders.

GEWONE MENSEN

Terug naar de advocatuur: die werd dit seizoen op televisie ook sterk gerepresenteerd in de wel goed bekeken dramaserie *Keyzer & De Boer advocaten* (KRO/NCRV). De serie volgt per afle-

ving twee zaken, een grote en een kleinere, van een Amsterdams kantoor. Ook is er steeds enige ruimte voor de privé-beslommeringen van de kantoorgenoten en hun secretaresse. In nagenoeg alle opzichten is het een beetje slap aftreksel van *Pleidooi*, de klassieke advocatenserie geschreven door Hugo Heinen, Pieter van den Waterbeemd en Maria Goos. In *Pleidooi* waren zowel de privé-lijnen als de zaken veel beter gerechercheerd, doordacht en tot een scenario gecondenseerd. Wel kun je stellen dat *Keyzer & De Boer advocaten* simpeler en transparanter is, en misschien daardoor een breder publiek aanspreekt.

Ook gaat de serie nog een stapje verder in de opvatting dat advocaten ook maar gewone mensen zijn, met idealen en plezier in hun ambachtelijke vaardigheden, maar ook met chagrijn, fouten en gebreken. We zien zelfs op zeker moment een vrouwelijke advocaat (Roos Ouwehand) zoenen met een cliënt voor wie ze als een blok gevallen was.

Ook deze serie bevestigt het menselijke, onvolmaakte en dus sympathieke imago van de moderne advocaat. Televisie brengt de boodschap dat advocaten zich weliswaar goed laten betalen (dat maakt het vak nog aantrekkelijker), maar die beloning ook verdienen omdat ze naast hun cliënten staan en diepgeworteld zijn in de samenleving. Op een advocaat kun je bouwen.

Volgens televisie moet je oppassen met officieren van justitie, die doen maar wat en zijn niet objectief. Van rechters weet je niet wat je aan ze hebt, je kent ze niet en misschien zijn ze helemaal niet nodig, want je kunt toch ook een jury laten stemmen of de verdachte wel of niet schuldig is? Zo gaat het in Amerika ook en dat is veel spannender en democratischer.

Als advocaat zou je heel tevreden kunnen zijn met deze voorstelling van zaken. Ik zou het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht sterk aanraden zich even zichtbaar te maken in de media als de advocatuur. Misschien is dat zelfs noodzakelijk, om de huidige opvattingen over de rechtsstaat niet te veel uit het lood te laten slaan. <